

Kocatepe Vet J (2013) 6(1): 77-81
DOI: 10.5578/kvj.5286
Kabul Tarihi : 12.04.2013

OLGU SUNUMU

CASE REPORT

Anahtar Kelimeler

Abdominal Gerginlik
Hematik Mumifikasyon
Köpek

Key Words

Abdominal Enlargement
Haematic Mummification
Bitch

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
Doğum ve Jinekoloji AD
Afyonkarahisar-Türkiye

²Afyon Kocatepe Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
İç Hastalıkları AD
Afyonkarahisar-Türkiye

*Corresponding author

Email: dbakiacar@aku.edu.tr
Telefon: +90 (272) 228 13 12

Bir Köpekte Hematik Mumifikasyon Olgusu

Duygu BAKİ ACAR^{1*} Muhammed Kürşad BİRDANE¹ Bülent ELİTOK³

ÖZET

Sunulan makalede abdominal gerginlik şikayetiyle kliniğimize getirilen Kurzhaar ırkı bir av köpeğinde saptanan hematik mumifikasyon olgusu ve tanı sonrası uygulanan tedavi değerlendirilmiştir. Yapılan transabdominal ultrasonografik muayenede fötüslere ait bir bulguya rastlanmamasına rağmen, radyolojik incelemede uterusu 4 adet fötüs olduğu görüldü. Fötüslerin uzaklaştırılması amacıyla genel anestezi altında abdominal laparotomi yapıldı ve ovariohisterektomi gerçekleştirildi. Operasyondan 2 hafta sonra yapılan kontrolde köpeğin klinik olarak sağlıklı olduğu gözlemlendi. Sonuç olarak; dişi köpeklerde rastlanan abdominal gerginlik olgularında mumifiye fötüs durumunun da göz önüne alınması ve doğru tanı için mutlaka ayrıntılı jinekolojik muayene yöntemlerine ek olarak radyografinin de uygulanması gerektiği kanısına varılmıştır.

SUMMARY

Haematic Mummification in A Bitch

In the present case, haematic mummification and its therapy was evaluated in a Kurzhaar hound bitch which was referred to our clinic due to abdominal enlargement. Although there was no evidence of foetuses on transabdominal ultrasound examination, however the radiography revealed 4 foetuses in uterus. Surgery was scheduled to remove foetuses and routine ovario-hysterectomy was performed under general anaesthesia. Two weeks after surgical intervention, the bitch was observed clinically normal. In conclusion, foetal mummification event should be considered in encountered abdominal enlargement cases and radiography should be used in addition to detailed gynaecological examinations in bitches.

GİRİŞ

Kedi ve köpeklerde gebeliğin her döneminde yavru kayıpları meydana gelebilmektedir. Gebelik sırasında gözlenen yavru kayıpları embriyonik ölüm, fetal rezorbsiyon, abort, fetal maserasyon, fetal mumifikasyon ve ölü doğum gibi durumlarla ortaya çıkmaktadır (Johnston ve ark., 2001; Verstegen ve ark., 2008). Fetal mumifikasyon aseptik bir uterus ortamında, fütüsün uterustan uzaklaşmadığı hallerde görülmektedir (Pizzigatti ve ark., 2012). Mumifikasyonun meydana gelebilmesi için ölen fütüste otolitik değişikliklerin şekillenmesi, plasental ve fetal sıvıların rezorbe edilmesi ve maternal plasentanın involü olmasına gerekmektedir. Ayrıca uterusu ölen yavrunun yanı sıra kan progesteron seviyesinin yüksek seyretmesine neden olan canlı yavru/yavrular bulunmalı, luteal doku persiste halde kalmış olmalı ya da herhangi bir sebeple ekzojen progesteron uygulaması yapılmış olmalıdır (Meyers ve Varner, 1991; Johnston ve ark., 2001; Pizzigatti ve ark., 2012).

Fetal mumifikasyon olguları bütün evcil hayvanlarda görülmekle birlikte en fazla ineklerde rastlanmakta, köpek ve kedilerde ise nadiren bu durumla karşılaşmaktadır (Kılıçarslan, 2010). Klinik olarak fetal mumifikasyonun iki tipi vardır. Papiraseus tipi mumifikasyonlar sıklıkla köpek, kedi, inek, kısırak, koyun, keçi, domuz ve mandalarda görülürken; çikolata fütüs olarak da adlandırılan hematik tip mumifikasyonlar genellikle ineklerde görülmektedir (Kılıçarslan, 2010; Threfall, 2005). Papiraseus tipte fütüs ve fütüse ait zarlar tamamen kurumuş, sert ve kıvrımlı yapıdadır. Hematik tip mumifikasyonda ise fütüs ve zarları kahverengi, koyu kıvamlı, kokusuz ve yapışkan bir madde ile kaplıdır. Bu madde ineklerde kotiledonlarda meydana gelen hemoraji nedeniyle ortaya çıkmakta ve erimiş çikolataya benzemektedir (Arthur ve ark., 1996; Jalakas, 2000). Sunulan makalede köpeklerde nadiren rastlanan hematik mumifikasyon olgusunun tanısı ve tedavi girişimleri değerlendirilmektedir.

OLGU ÖYKÜSÜ

Olgu materyalini Afyon Kocatepe Üniversitesi Hayvan Hastanesi'ne abdominal gerginlik şikayetiyle getirilen 1,5 yaşlı, 22 kg ağırlığında Kurzhaar ırkı bir av köpeği oluşturdu. Alınan anamnezde köpeğe 6,5 ay önce östrusun baskılanması amacıyla medroksiprogesteron asetat (2.2 mg/kg; Medroxoral® enj. süspansiyon, Biopharm, İstanbul, Türkiye) uygulandığı fakat köpeğin bu uygulamadan sonra 3 gün ara ile 2 kez çiftleştiği, bunu takiben her

çiftleşmenin ardından hayvan sahibi tarafından köpeğin gebe kalmasını engellemek için östradiol sipiyonat (0.02 mg/kg; ECP®, Pharmacia, İstanbul, Türkiye) uygulandığı öğrenildi. Bu uygulamalardan bir süre sonra hayvan sahibi tarafından köpekte abdominal gerginlik gözlemlendi fakat meme bezlerinde genişleme, büyüme veya doğumla bağlantılı bir bulgu fark edilmediği belirlendi. Abdominal gerginliğin devam etmesi nedeniyle veteriner hekim tavsiyesiyle hayvan sahibi tarafından kas içi penisilin G (Deposilin® 2.4, enjektabl flakon, İ.E. Ulagay, İstanbul, Türkiye) uygulandığı ve bu uygulamadan birkaç gün sonra köpeğin vajinasından az miktarda yeşil renkli bir akıntı geldiği öğrenildi. Kliniğimize başvurulmadan 10 gün önce östrusun ertelenmesi amacıyla hayvan sahibi tarafından tekrar medroksiprogesteron asetat (Depo-provera® süspansiyon, 150 mg, Eczacıbaşı, İstanbul, Türkiye) uygulandığı saptandı. Kliniğimizde yapılan klinik muayenede köpeğin genel durumunun iyi olduğu; vücut ısısı, solunum ve nabız sayıları ile tam kan sayımı değerlerinin normal sınırlar içinde olduğu belirlendi. Kan biyokimyasal parametrelerinin analizinde AST: 23.9 U/L, ALT: 41.7 U/L, ALP: 68.1 U/L, glikoz: 101.63 mg/dl, trigliserid: 45.63 mg/dl, üre: 14.64 mg/dl ve kreatin: 0.54 mg/dl olarak bulundu ve tüm bu parametrelerin referans değerler arasında olduğu belirlendi. Yapılan transabdominal ultrasonografik muayenede (Veterinary ultrasound equipment, SLE 901, Medelkom Ltd, Litvanya) fütüslere ait bir bulguya rastlanmamasına rağmen radyografik muayenede uterusu 4 adet fütüse ait kemik yapıları olduğu görüldü (Resim 1).

Fütüslerin uzaklaştırılması amacıyla genel anestezi altında median hattan abdominal laparotomi yapıldı. Operasyon sırasında uterusun oldukça büyük, gergin ve fluktuan yapıda olduğu belirlendi ve ovaryohistektomi yapılmasına karar verildi. Operasyonun hemen ardından abdomenden uzaklaştırılan uterus açılarak içerik kontrol edildi ve kahverengi-yeşil renkli, yapışkan, koyu kıvamlı, kokusuz bir içerikle kaplı halde 4 adet mumifiye fütüs çıkarıldı (Resim 2). Yapılan ovaryum incelemesinde her iki ovaryumda da luteal yapılar tespit edildi. Operasyondan 2 hafta sonra yapılan kontrolde köpeğin klinik olarak sağlıklı olduğu gözlemlendi.

Resim 1: Mumifiye f t slere ait ultrasonografi ve radyografi görüntüleri
Figure 1: Ultrasonographic and radiographic views of mummified foetuses

Resim 2. Uterus içeriđi ve mumifiye f t slar
Figure 2. Uterine content and mummified foetuses

TARTIŞMA VE SONUÇ

Abdominal ağrı, gerginlik ve kitlesel oluşumlar tek başına veya kombine olarak oluşabilmektedir. Hastanın veteriner hekime getirilmesinin bir nedeni olabilen bu semptomlar, rutin fiziksel muayene sırasında rastlantısal olarak da bulunabilmektedir. Abdominal gerginlik ve genişlemeye neden olan hastalıklar arasında böbrek veya uterusu genişleme, pyometra, hepatomegali, splenomegali, abdominal neoplaziler, asites, idrar kesesi dolgunluğu, gastrik dilatasyon, pnömooperitonyum, karın kaslarının zayıflaması ve hiperadrenokortisizm sayılabilmektedir (Turgut ve Ok, 2001; Birchard ve Sherding, 2006; Aytuğ, 2011). Sunulan makalede hasta sahibi köpekte uzun süredir devam eden abdominal genişleme ve gerginlik şikayetiyle kliniğimize başvurmuştur. Abdominal gerginliğe neden olabilecek hastalıkların ayırıcı tanıları yapılmış ve olgunun fetal mumifikasyonun uterusu yaptığı genişleme sonucu ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Köpek ve kedilerde karşılaşılan embriyonik ve fetal ölümler fütüste kromozom ve gelişim anomalileri, viral ve bakteriyel ajanlar, maternal endokrin bozukluklar, travma, ekzojen ilaç uygulamaları, uterus torsiyonu veya güç doğum gibi nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Bu gibi nedenler fütüsün fizyolojik yaşam ortamını bozmakta, fetal ölüme ve mumifikasyona yol açmaktadır (Planellas ve ark., 2012). Ayrıca ekzojen progesteron uygulamalarının da fetal mumifikasyonların sebeplerinden olduğu bildirilmektedir (Meyers ve Varner, 1991). Bu olguda fetal mumifikasyonun tekrarlayan progesteron ve ECP uygulamalarına bağlı şekillenmiş olabileceği düşünülmektedir. Mumifiye fütüs hayvanın uterusunda aylarca belirti vermeden kalabilmekte ve genellikle şans eseri tanı konmaktadır (Planellas ve ark., 2012). Ancak bazı vakalarda letarji, ateş, kusma, vajinal akıntı ve iştahsızlık gibi semptomlar gözlenmektedir (Özenç ve ark., 2009; Voorwald ve ark., 2012). Olgumuzda ise 6.5 ay önce çiftleşmiş olan köpekte abdominal gerginlik dışında herhangi bir belirti gözlenmemiş ve doğuma ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır. Kliniğimize geldiğinde hayvanın genel durumunun iyi, tam kan ve kan biyokimyasal değerlerinin normal sınırlar içinde olduğu saptanmıştır. Bu olguda köpeğin kısa tüylü bir ırk olması, hayvan sahibinin ilgili ve dikkatli olması nedeniyle abdominal genişleme fark edilebilmiş ve veteriner hekime başvurulmuş ancak o dönemde hastaya doğru tanı konulamadığı için gerekli tedavi uygulanamamıştır. Bu olgu tanımının klinik durumu Planellas ve ark.'nın (2012) bildirdiği vaka ile uyumluluk göstermektedir.

Mumifikasyon olgusu klinik olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Papiraseus tipi mumifikasyonda, fütüs ve zarlarına ait yapılarda ortaya çıkan dehidrasyon nedeniyle kalan dokular papirüs benzeri tamamen kurumuş bir haldedirler (Kenedy ve Miller, 2007). Ancak hematik formda uterus ve koryonik dokular arasında bulunan kan nedeniyle kalan dokuların çevresinde kahverengi-kırmızı, erimiş çikolata kıvamında bir akıntı bulunmaktadır (Kılıçarslan, 2010). Sunulan olguda, operasyon sonrasında uterus lümeni açıldığında yoğun miktarda, kahverengi-yeşil renkli, yapışkan, koyu kıvamlı bir içerikle karşılaşmıştır. Fütüsler çıkarılarak incelendiğinde fütüslerde papirüs benzeri kurumunun aksine tüm fetal yapıların fark edilebildiği ve gevşek kıvamlı olduğu saptanmıştır. Bu sebeple olgunun hematik tipte mumifikasyon olduğu kanaatine varılmıştır.

Fötal mumifikasyon olgularında tanı abdominal palpasyon, ultrasonografi, radyografi ve intravaginal endoskopi ile konulabilmektedir. Ancak ultrasonografik muayenelerde fetal sıvıların emilmiş olması ve fütüsün normal formunu kaybetmesinden dolayı doğru tanı tam olarak konulamamaktadır (Alaçam, 2010; Pizzigatti ve ark., 2012). Bu olguda da yapılan transabdominal ultrasonografi muayenesinde fütüslere ait net görüntüler alınamamış ancak akustik gölge artefaktları fark edilmiştir. Bu nedenle daha ayrıntılı tanı için radyografik muayene yapılarak 4 adet fütüse ait iskelet yapısı gözlenmiştir.

Gebe bir köpekte fetal kalsifikasyon LH dalgasından 43-46 gün sonra (ilk çiftleşmeden sonraki 42-50. günler arasında) şekillenmektedir. Fötal skapula, humerus ve femur LH dalgasından sonraki 46-51. günlere kadar gözlenememekte, bununla birlikte fetal radius, ulna, tibia, pelvis ve diğer yapılar daha ileri dönemlerde oluşmaktadır. Gebeliğin ilk yarısında fetal kemikler oluşmadığı için mumifikasyon olgusuna rastlanmamakta ve ölen yavrular rezorbe olmaktadır (Johnston ve ark., 2001; Alaçam, 2010). Sunulan makalede uterus lümeninden çıkarılan fütüslerin tümünde iskelet sisteminin tamamen şekillendiği görülmüştür. Bu nedenle fetal mumifikasyonun gebeliğin yaklaşık olarak 50. gününden sonra meydana geldiği düşünülmüştür.

Sonuç olarak sunulan olguda dişi köpeklerde rastlanan abdominal gerginlik olgularında mumifiye fütüs durumunun da göz önüne alınması ve doğru tanı için mutlaka ayrıntılı jinekolojik muayene yöntemlerine ek olarak radyografinin de uygulanması gerektiği kanısına varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Alaçam E. 2010.** Dişi Üreme Organlarının Muayenesi. In: Alaçam E, editör. Evcil Hayvanlarda Doğum ve İnfertilite, 3. Baskı, Medisan yayınları, Ankara, s: 55-68.
- Arthur GH, Noakes DE, Pearson H, Parkinson TJ. 2006.** Veterinary reproduction and obstetrics. 7th ed. London: W.B. Saunders Company; 1996. pp. 468-96.
- Aytuğ N. 2011.** Köpek ve Kedilerin İç Hastalıkları El Kitabı. F. Özsan Matbaacılık Ltd. Şti. Nilüfer/BURSA. S: 23.
- Birchard SJ, Sherding RG. 2006.** Saunder's Manual of Small Animal Practice (3rd edition). WB Saunders, Philadelphia.
- Jalakas M. 2000.** Mummification of fetal membranes in the bovine vagina: a case report. Theriogenology, 54:1281-1284.
- Johnston SD, Kustritz MVR, Olson PNS. 2001.** Canine Pregnancy In: Johnston SD, Root Kustritz MV, Olson PNS (eds.) Canine and feline theriogenology. 1st ed. Philadelphia, PA: Saunders, 2001, pp 87-88.
- Kennedy PC, Miller RB. 2007.** The Female Genital System. In: Jubb KVF, Kennedy PC, Palmer N. (Eds) Pathology of Domestic Animals. 4.ed. San Diego, Academic Press, p.349-454.
- Kılıçarslan MR. 2010.** Gebelik patolojileri. In: Alaçam E, editör. Evcil Hayvanlarda Doğum ve İnfertilite, 3. Baskı, Medisan yayınları, Ankara, s: 121-130.
- Meyers PJ, Varner DD. 1991.** Abortion of a mummified foetus associated with short uterine body in a mare. J Am Vet Assoc, 198: 1768-1770.
- Özenç E, Birdane MK, Çelik HA, Uçar M, Tekerli M. 2009.** Pırlak ırkı bir koyunda ikizlerden birinde görülen fetal mumifikasyon olgusu. Kocatepe Vet J, 2: 45-48.
- Pizzigatti D, Batista FA, Martins CF, Müller TR, Hussni CA. 2012.** Haematic mummification in a mare with twin pregnancy. J Equine Vet Sci, 32: 305-308.
- Planellas M, Martin N, Pons C, Font J, Cairo J. 2012.** Mummified fetus in the thoracic cavity of a domestic short-haired cat. Topics In Compan An Med, 27: 36-37.
- Threfall WR. 2005.** Singleton mummified fetus in a Standartbred mare. Equine Vet Educ, 17: 235-237.
- Turgut K, Ok M. 2001.** Kedi ve Köpek Gastroenterolojisi. Bahçivanlar Basım San AŞ., 448, Konya.
- Verstegen J, Dhaliwal G, Verstegen-Onclin K. 2008.** Canine and feline pregnancy loss due to viral and non-infectious causes: A review. Theriogenology, 70: 304-319.
- Voorwald FA, Tiosso CF, Cardilli DJ, Toniollo GH. 2012.** Mummified papyraceous fetuses in the abdominal cavity of an elderly female dog with pyometra. Arq Braz Med Vet Zootec, 64: 311-317.